

Lausunto

14.09.2023

Asia: VN/20569/2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta

Sosiaali- ja terveysministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esitykseen eduskunnalle laeiksi lastensuojelulain ja varhaiskasvatuslain muuttamisesta. Esityksen mukaisesti lastensuojelun jälkihuollon ikäraja laskettaisiin nykyisestä 25 ikävuodesta 23 ikävuoteen. Lisäksi esityksen mukaisesti varhaiskasvatus- ja lastensuojelulakia täsmennettäisiin lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuden osalta silloin, kun lapsen varhaiskasvatus järjestetään muualla kuin lapsen kotikunnassa (esityksen mukaisesti järjestämisvastuussa kunta). Varhaiskasvatuslaissa säädettäisiin myös kuntien välisestä kustannustenjaosta tähän liittyen (esityksen mukaisesti kustannusvastuu kunnilla). Lisäksi samalla lastensuojelulakiin tehtäisiin esityksen mukaisia teknisluonteisia muutoksia, joilla ei ole vaikutusta voimassa oleviin säädöksiin sisällöllisen merkityksensä osalta. Lait tulisivat voimaan 1.1.2024. Lastensuojelulakiin säädettäisiin kuitenkin siirtymäsäännös, jonka perusteella jälkihuoltoon tämänhetkisen lastensuojelulain mukaisesti oikeutettujen oikeus jälkihuoltoon päättyisi vasta 30.6.2024. Siirtymäajalla varmistettaisiin jälkihuolto-oikeuden piirissä jo olevien nuorten suunnitelmallinen siirtymä tarpeenmukaisten muiden palveluiden ja etuuskien piiriin jälkihuollon päättyessä.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueen lausunto

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella lastensuojelun jälkihuolto kuuluu edelleen hallinnollisesti lastensuojelun vastuualueelle. Hyvinvointialueet ovat tällä hetkellä organisoineet lastensuojelun jälkihuoltoa eri tavoin osalla se on hallinnollisesti osana aikuisten palveluja. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soitella on toiminut yksi yhteinen jälkihuollon tiimi vuoden 2022 maaliskuusta alkaen, joka hoitaa koko alueen täysi-ikäiset jälkihuollon asiakkaat. Jälkihuollon tiimiä resursoitiin lisää yhdellä sosiaalityöntekijällä ja yhdellä sosiaaliohjaajalla vuoden 2023 alusta alkaen. Jälkihuollon tiimissä työskentelee tällä hetkellä kaksi sosiaalityöntekijää ja kolme sosiaaliohjaajaa. Lisäksi tiimillä on käytössä johtava sosiaalityöntekijä ja koordinaattori, jotka ovat yhteiset lastensuojelun avo- ja sijaishuollon tiimin kanssa. Jälkihuollossa on tällä hetkellä noin 130 asiakasta Soitessa. Jälkihuollossa

elävät nuoret ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia nuoria. Heillä on takanaan sijaishuollon palvelut, eikä heillä ole välttämättä tukenaan lähipiiriä aikuistumisessa ja asioiden hoitamisessa. Jälkihuollon turvin heitä voidaan ohjata pitkäjänteisesti palvelujen piiriin, kulkea rinnalla. Keski-Pohjanmaa Soitessa on luotu toimintamalli, jolla sijaishuollosta jälkihuoltoon siirtyvän nuoren kanssa aletaan tekemään yhteistyötä sijaishuollon viimeisen puolen vuoden aikana jälkihuollon tiimistä. Tämä yhteistyö takaa nuorelle palveluiden jatkumon myös jälkihuollon aikana.

Edellisen kerran jälkihuollon ikäraja on muutettu lastensuojelulain muutoksella 1.1.2020 lähtien, minkä jälkeen jälkihuolto-oikeuden piiristä ei toistaiseksi ole poistunut nuoria ikäperusteisesti. Tuossa laissa jälkihuollon ikäraja nostettiin 25 ikävuoteen saakka. Tämä lakimuutos ei ole vielä ollut voimassa niin pitkään, että jälkihuollossa olisi oltu 25 vuoteen saakka eikä siten voida arvioida lakimuutoksen vaikutuksia siltä osin.

Jälkihuollontukena on mahdollistaa järjestää nuoren arkeen ja ympäristöön aikuisen tukea tukemaan nuorta joustavasti erilaisissa elämäntilanteissa ja tarpeissa. Jälkihuollonuorten kanssa työskentelyssä näkyy paikallisen monialaisen palvelujärjestelmän ja nuorille kohdennettujen eri tasoisten palvelujen tunteminen ja niihin ohjaaminen. Jälkihuollossa työskennellään pitkäjänteisesti ja motivoivasti nuorta eteenpäin vievästi.

Tällä hetkellä lastensuojelun jälkihuollon tukitoimina järjestetään muiden palveluiden puuttuessa jälkihuolto nuorille paljon myös sellaisia palveluita ja tukitoimia, joihin heillä olisi oikeus kaikille yhteisistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista, ilman jälkihuolto-oikeutta. Hallituksen esityksessä näkyy, että jatkossa jälkihuolto nuorille tarvittavien tukitoimien järjestäminen tulisi yleisten sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden piiristä. Jälkihuolto nuorten osalta tässä olisi kuitenkin hyvä edelleen ottaa huomioon nuorten erityisyys lastensuojelutaustalla ja voida sitä kautta huomioida erityistarpeet sekä erilaiset/monimuotoiset lähestymistavat nuoreen, jotta hänen palveluiden saatavuus voidaan turvata. Tälläkin hetkellä jälkihuollon piirissä olevista nuorista jää tuen ulkopuolelle osa, vaikka nuoria koitetaan tavoittaa ja motivoida palvelujen piiriin. Tämän kaltaisilla nuorilla on suuri vaara syrjäytyä ja jäädä ilman tarvittavia palveluita, joihin heillä olisi oikeus. Jälkihuollon sisällöllinen kehittäminen kansallisesti, eri viranomaisten sekä kolmannen sektorin mukaan ottaminen tähän työhön voisi olla vaikuttavaa nuorten syrjäytymisriskin pienentämisessä.

Hallituksen esityksessä on esitetty lisäksi varhaiskasvatuslain täsmentämistä lastensuojelulain nojalla sijoitetun lapsen varhaiskasvatuksen järjestämisvelvollisuuden osalta silloin, kun lapsen varhaiskasvatus järjestetään muualla kuin lapsen kotikunnassa. Lisäksi varhaiskasvatuslaissa esitetään säädettävän myös kuntien välisestä kustannustenjaosta tähän liittyen, myös lastensuojelulain osalta vastaavat muutostarpeet huomioiden. Varhaiskasvatus on tärkeä lapsen kasvua ja kehitystä tukeva palvelu, johon on varhaiskasvatuslain mukainen oikeus kaikilla lapsilla. Myös sijaishuollossa olevien lasten varhaiskasvatuksen palvelut tulee järjestyä hänelle samoin perustein kuin muilla lapsilla sekä järjestyä lapsen tarvitsema yksilöllinen tuki, joka katsotaan kyseiselle lapselle tarpeelliseksi. Nykyisessä tilanteessa vallitsevan lainsäädännön epätarkkuus on näkynyt Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Hallituksen esityksen mukaiset varhaiskasvatuksen järjestämis- ja kustannusvastuun täsmennykset selkeyttävät tilannetta ja lastensuojelulain palveluiden piirissä oleville lapselle yhdenvertaiset oikeudet varhaiskasvatuksen palveluihin.

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite

13.9.2023

Biskop Maarit
Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite - Perhekeskuspalvelut